

продукції рослинництва: постанова КМУ від 21.02.07 № 256 / Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

2. Про затвердження Порядку використання у 2007 році коштів, передбачених у державному бюджеті для державної підтримки виробництва продукції рослинництва на зрошуваних землях: постанова КМУ від 1.03.2007 р. N 325 / Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

3. Про затвердження порядку використання у 2007 році коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку тваринництва: постанова КМУ від 01.03.07 № 348 / Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

4. Про внесення змін до Порядку справляння збору та використання коштів на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства: постанова КМУ від 04.04.07 № 613 / Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

5. Про затвердження Порядку використання у 2007 році коштів, передбачених у державному бюджеті для здешевлення вартості страхових премій (внесків фактично сплачених суб'єктами аграрного ринку: постанова КМУ від 21.02.07 № 261 / Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>

УДК 369

*Яцук О.О.,
к.е.н., доцент
Рубцова Н.М.,
к.е.н, доцент
ТДАТУ*

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ФУНКЦІЙ ДЕРЖАВИ У СФЕРІ ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ

Анотація: У статті проведено аналіз фінансового забезпечення виконання соціальних функцій держави у сфері пенсійного страхування. Досліджено основні недоліки

використання бюджету Пенсійного фонду України на прикладі Управління ПФУ м. Мелітополь.

Ключові слова: державне пенсійне забезпечення, Пенсійний фонд України, пенсійна реформа.

Постановка проблеми. Ефективність функціонування пенсійної системи та її реформування стають важливою умовою суспільного розвитку і соціальних перетворень. Досі чинна система державного пенсійного забезпечення в Україні не відповідає цим вимогам. Проведення пенсійної реформи потребує вирішення багатьох проблем, серед яких слід виокремити такі: низьку частку заробітної плати у валовому внутрішньому продукті (ВВП); недостатній для якісного життя розмір пенсій багатьох категорій пенсіонерів; невідповідність системи управління пенсійними ресурсами принципам соціального партнерства; недосконалість законодавчої бази. [1]

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансово-економічні засади соціальної проблематики у цілому та пенсійної зокрема висвітлені в наукових працях вітчизняних вчених-економістів: Е. Лібанової, Б. Надточія, В. Новикова, С. Онишко, В. Опаріна, І. Сироти, В. Федосова, С. Юрія, а також зарубіжних науковців: С. Васина, М. Денисова, В. Роїка, М. Вінера, К. Еклунда, Л. Ерхарда, Х. Ламперта, С. Фішера та ін.

Разом з тим, низка проблем у сфері державного пенсійного забезпечення залишається не вирішеними. Зокрема, потребують подальшого вивчення питання розвитку фінансових відносин у даній сфері. Системної оцінки та узагальнення вимагає діяльність ПФУ в частині формування його доходів та цільового використання фінансових ресурсів у контексті процесів формування трирівневої пенсійної системи в Україні. Наявність цих нерозв'язаних питань, а також важливе соціально-економічне значення пенсійної системи обумовили вибір напряму дослідження та його актуальність.

Метою роботи є оцінка фінансового забезпечення виконання соціальних функцій держави у сфері пенсійного страхування, і на цій основі виявлення основних недоліків використання бюджету Пенсійного фонду України на прикладі Управління ПФУ м. Мелітополь.

Виклад основного матеріалу. За часів незалежності в Україні було створено законодавчі умови для становлення системи загальнообов'язкового державного соціального страхування. Для забезпечення соціального захисту з урахуванням положень Конституції України в 1998 р. ВРУ прийняла Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування, яке було підкріплене відповідними законодавчими актами (рис.1)

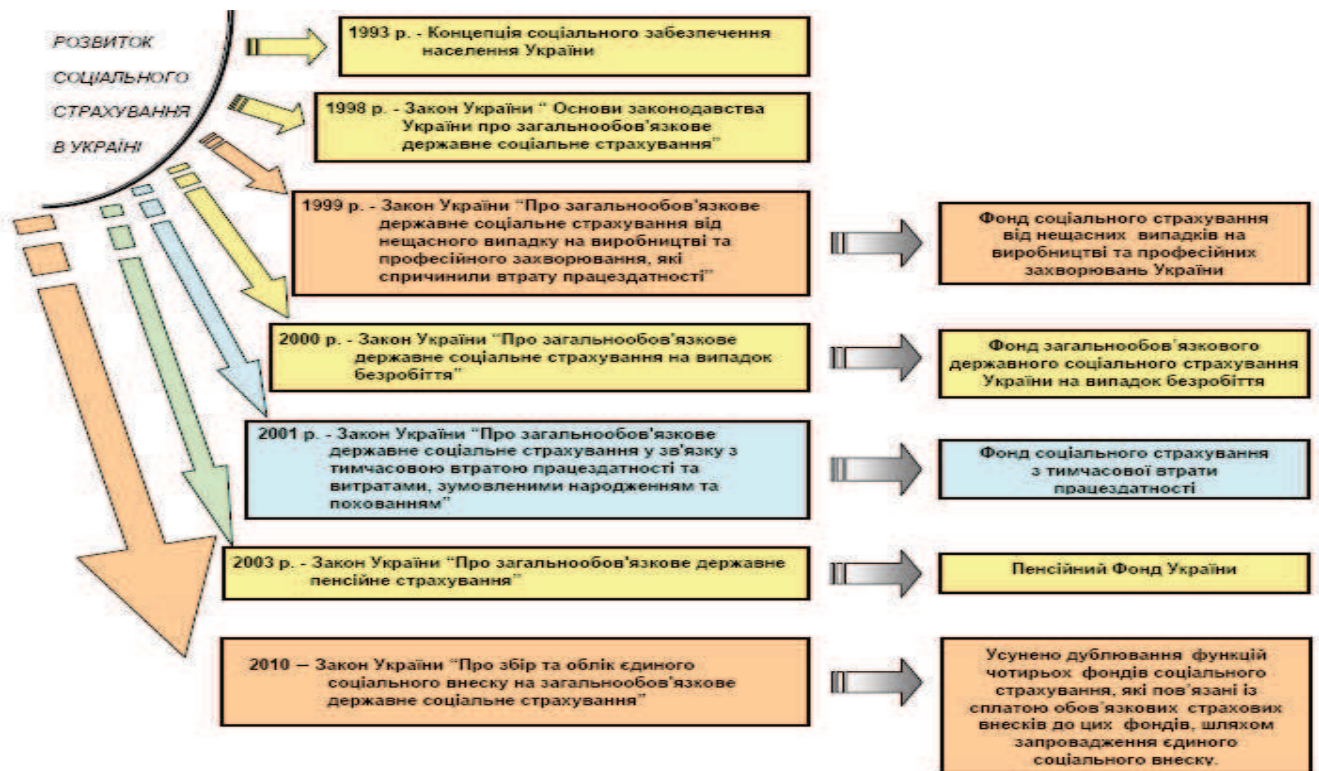

Рис.1. Етапи розвитку законодавчого забезпечення загальнообов'язкового державного соціального страхування [2]

Пенсійне забезпечення в Україні є основною складовою системи соціального захисту населення. З 2004 року в Україні розпочата пенсійна реформа, результатом якої повинен бути розвиток повноцінної трирівневої системи пенсійного забезпечення, що базується на засадах соціального страхування. Її домінуючою складовою є державне пенсійне забезпечення у формі солідарної та накопичувальної підсистем. [3]

Діюча сьогодні в Україні солідарна система відррахувань недосконала, оскільки розмір пенсії практично не залежить від суми внесків, внаслідок чого більшість пенсіонерів отримують мінімальні пенсії (таблиця 1)

**Розподіл розмірів призначених пенсій за грудень 2010 року
в Управлінні ПФУ м. Мелітополь**

Розмір пенсій	Кількість отримувачів пенсій	В діючих умовах		
		% від загальної чисельності	Середній розмір, грн.	Місячна сума пенсій, грн.
До 1000	27440	63,98	694,29	23115269.68
1001-2000	13707	31,96	1474.90	17997201.50
2001-3000	1388	3,23	2478.08	3248996.05
3001-99999	362	0,84	4018.21	1389838.05
Всього	42897	100	1066,54	45751305,28

З таблиці 1 видно, що пенсію в розмірі до 1000 грн. отримують 27440 пенсіонери або 63,98% від загальної кількості пенсіонерів, тоді як пенсію від 3001 грн. до 99999 грн. – 362 пенсіонери (0,84%).

Перекладання на кошти Пенсійного фонду України зобов'язань, які повинні фінансуватися з інших джерел, значно знижують фінансові можливості Пенсійного фонду України щодо наближення мінімального розміру пенсії до величини прожиткового мінімуму. Це спонукає до невідкладного реформування системи пенсійного забезпечення, основним завданням якого є запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що доповнить солідарну пенсійну систему.

Показники діяльності управління ПФУ м. Мелітополь за 2006-2010 рр. наведені в таблиці 2.

Проаналізувавши дані таблиці 2 можна зробити висновок, що відбулося зростання надходжень до управління ПФУ на 161,12% або на 352506,4 тис. грн.

**Основні показники діяльності управління ПФУ м. Мелітополь
за 2006-2010 рр.**

Показники	2006р.	2007р.	2008р.	2009р.	2010р	Відхилення, (+,-) 2010р. від 2006р.	
						тис. грн.	%
Надходження, тис. грн.	218784,7	285725,2	411639,4	471430,6	571291,1	352506,4	261,12
в т.ч.: власні	136917,6	180898,0	231371,8	214061,3	203822,1	66904,5	148,86
трансферти	81867,1	104827,2	180267,6	257369,3	367469,0	285601,9	448,86
Видатки, тис. грн.	224792,7	274823,0	416532,4	472209,0	575436,2	350643,5	255,99
в т.ч.: на виплату пенсій	224742,2	274759,3	416465,1	472142,6	574561,1	349778,9	255,64
Чисельність страхувальників, взятих на	14727	15429	16430	16945	17352	2625	117,82
в т.ч.: юридичні особи, чол.	1885	1832	1927	2062	2132	247	113,10
фізичні особи, чол.	12842	13597	14503	14883	15220	2378	118,52
Кількість пенсіонерів, чол.	41915	41996	41852	42799	42897	982	102,34
Кількість працюючих, чол.	42663	42836	42328	37351	35309	-7354	82,76
Коефіцієнт демографічного навантаження на працюючих	0,98	0,98	0,99	1,15	1,22	0,24	124,49
Середній розмір пенсій, грн.	447,4	545,9	827,9	929,7	1066,54	619,14	238,39
Заборгованість платників до ПФ, тис. грн.	7764,2	8436,7	14093,9	14194,4	14762,2	6998	190,13

Збільшилась чисельність страхувальників, взятих на облік в ПФУ на 2625 чол. в основному за рахунок зростання чисельності фізичних осіб на 2378 чол. Кількість пенсіонерів у м. Мелітополі зросла на 982 чол., у той же час кількість працюючих зменшилася на 7354 чол. Починаючи з 2006 р. коефіцієнт демографічного навантаження на працюючих збільшився на 0,24 пункт., або на 24,49%.

Результати проведеного порівняльного аналізу динаміки надходжень до бюджету Управління ПФУ м. Мелітополь засвідчують значне зростання їх обсягів (з 218,79 млн. грн. у 2006 році до 571,29 млн. грн. у 2010 році). (рис.2).

Визначено, що починаючи з 2009 року поряд з тенденцією скорочення обсягів власних доходів Управління ПФУ м. Мелітополь, їх частка в структурі джерел зменшилась протягом 2009-2010 років на 20,5%. Одночасно зросла питома вага коштів державного бюджету з 43,8% у 2008 р. до 64,3% у 2010 р.

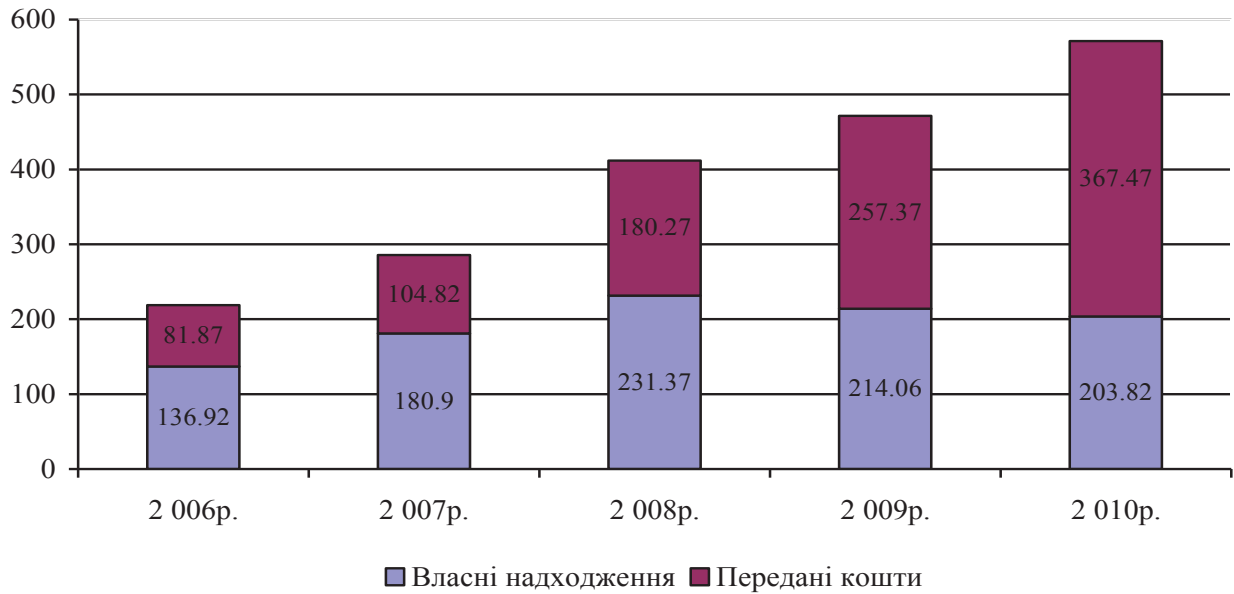

Рис.2. Динаміка складу і структури доходів управління ПФУ м. Мелітополь за 2006-2010 рр., млн. грн.

На цій підставі у роботі зроблено висновок, що діючий порядок формування бюджету Пенсійного фонду порушує принципи соціального страхування.

Дослідження показало, що основним джерелом власних доходів є страхові внески і негативна динаміка їх обсягів обумовлена як зменшенням чисельності працюючих (застрахованих) – з 42663 осіб до 35309 осіб, так і значною мірою скороченням обсягу фонду оплати праці.

Зазначимо, що формування доходів Фонду супроводжувалось значними втратами, пов'язаними із: законодавчим зменшенням бази справляння страхових внесків, існуючими пільгами, обранням значною кількістю роботодавців спрощеної системи оподаткування, незадовільним виконанням своїх зобов'язань державними цільовими фондами, підприємствами тощо.

Порівняльний аналіз використання коштів бюджету Управління ПФУ м. Мелітополь показує значне зростання обсягів видатків – з 274,8 млн. грн. у 2006 р. до 575,4 млн. грн. у 2010 р. (у 2 рази). Структура видатків свідчить про те що майже 90% з них відбувається за рахунок власних коштів Управління.

Темпи зростання видатків Управління ПФУ м. Мелітополь, що є фактично видатками на споживання, за період з 2006 по 2010 роки перевищують темпи зростання ФОП в м. Мелітополі, основну базу обчислення страхових внесків.

На нашу думку, випереджаюче у порівнянні із зростанням фонду оплати праці підвищення розмірів пенсії викликало не тільки дефіцит бюджету, але й посилило тенденцію до “зрівнялівки” пенсій мало- і середньо-оплачуваних категорій осіб, також порушило принцип пенсійного страхування в частині диференціації розмірів пенсій залежно від заробітку. Все це поглиблює проблему приховування заробітної плати від нарахувань та негативно позначається на доходах пенсійного фонду. [4]

Найбільшими недоліками використання бюджету Пенсійного фонду можна вважати наступні:

- починаючи з 2004 року не було проведено реформування пенсійної системи, внаслідок чого середньооплачувана категорія працівників отримала низькі розміри пенсій, що можна вважати порушенням соціальної справедливості;

- практика дотацій до пенсій, недосконалість законодавчої бази та існування понад 30 законів, якими встановлюються особливі умови пенсійного забезпечення певних категорій громадян, що призводить до непропорційного співвідношення мінімальної та середньої пенсій за віком окремих категорій пенсіонерів (до 40 разів) і суперечить ст. 24 Конституції України;

- значним зростанням адміністративних і управлінських витрат.

Висновки. Отже, як вже зазначалося, Україна потребує невідкладного реформування системи пенсійного забезпечення, основним очікуваним результатом якого є збалансування у середньостроковій перспективі солідарної системи пенсійного страхування, що дозволить покращити пенсійне забезпечення пенсіонерів, знівелювати негативний вплив старіння населення України на бюджет Пенсійного фонду та створить умови для впровадження накопичувальної системи пенсійного страхування.

Аннотация: В статье проведен анализ финансового обеспечения выполнения социальных функций государства в сфере пенсионного страхования. Исследованы основные недостатки использования бюджета Пенсионного фонда Украины на примере Управления ПФУ г. Мелитополь.

Ключевые слова: государственное пенсионное обеспечение, Пенсионный фонд Украины, пенсионная реформа.

Summary The article analyzes the financial performance of state social functions in pension insurance. The main drawbacks of Ukrainian Pension Fund are investigated for example, Office of Ukrainian Pension Fund in Melitopol.

Keywords: public pensions, Ukrainian Pension Fund, pension reform.

Література.

1. Модель пенсійної реформи в Україні [Електронний ресурс] / Н.С. Палій // International conference project. – Режим доступу: <http://www.icp-ua.com/>
2. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: основи законодавства України від 14.01.1998 № 16/98-ВР / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
3. Пенсійне забезпечення в Україні. Статистично-інформаційний огляд [Електронний ресурс] / Українське національне інформаційне агентство. – Режим доступу: <http://pension.ukrinform.ua/>
4. Про результати аналізу та перевірки формування і виконання бюджету Пенсійного фонду України [Електронний ресурс] / Рахункова палата України. – Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/>